

Posudek na diplomovou práci *Jany Kilianové*

Enneagram – vývoj testové metody k určení osobnostního typu

Typologie enneagramu byla po dlouhou dobu vnímána obdobně jako astrologie, tedy jako nevědecká teorie osobnosti. Očividný rozdíl však tkvěl v tom, že diagnostika enneagramu nevycházela z hypotézy o souvislosti povahy a data narození, či jakémkoli jiném vnějším podmínění našeho typu, ale pouze ze sebezařazení, tedy z vlastního sebepoznání. Jakkoli se zdá odvozování z převažujících hříchů jako hodnotící, je opodstatněné uvažovat o vztahy komplikujících behaviorálních vzorcích jako o klíčovém odlišujícím prvku. Nakonec již Theofrastovy Charaktery vycházely z popisu centrálních, vztahy komplikujících charakteristik. Změnu v tomto přístupu přinesl Riso Hudsonův test, který ukázal, že je možné enneagramové typy psychometricky smysluplně operacionalizovat. V obdobném duchu k dané látce přistupuje i tato diplomová práce. Připomíná jedno ze základních pravidel metodologie - vědeckost není dána obsahem, ale používáním vědeckých metod. Výsledný, autorkou sestavený nástroj k rozpoznávání enneagramových typů ukazuje, že jde o nástroj, který je na úrovni sebepoznání reliabilní a má uspokojivou kriteriální validitu ve srovnání s jiným používaným testem, a to Danielsovým testem enneagramových typů. Ačkoli test potvrzuje smysluplnost základních typů, nepotvrzuje předpokládanou propojenost jednotlivých typů, která je důležitou součástí enneagramové typologie.

Po zevrubnějším popisu jednotlivých typů a jejich vztahů, rozšířeným zamyšlením nad problematikou typologie i hřichu, se zabývá autorka souvislostí mezi enneagramem a dalšími psychologickými koncepty, jako jsou například psychoanalytické směry, archetypy, dále třeba i teorie vazby (attachementu), kognitivní teorie, ale i neurobiologické typologie.

V empirické části autorka vytváří vlastní test, jehož prekurzorem byl test, který byl podkladem atestace z psychometrie a teorie psychodiagnostiky, z čehož je patrné, že se jeho vývoji autorka věnuje již delší dobu. Počínaje konstrukcí položek a položkovou analýzou popisuje vytváření tesu až k jeho finální verzi. U testu dospívá k uspokojivé reliabilitě i konstruktové a kriteriální validitě.

Výzkumný vzorek 300 osob bohužel není vyvážený z hlediska pohlaví, vzdělání a věku. Z toho důvodu není vytváření norem příliš přínosné, i když je tento postup přijatelný, neboť autorka

prokazuje, že mezi enneagramovými typy a věkem a pohlavím není významná korelace (u pohlaví není zřejmé, zda se jedná o biseriální korelační koeficient, nebo t-test). Reliabilita jednotlivých enneagramových typů, počítaná metodou vnitřní konzistence split-half i Cronbachova alfa, se pohybuje mezi 0,62 a 0,8. Do budoucna by byla zajímavým doplňkem statistické analýzy testu i konfirmatorní faktorová analýza testující předpoklad devíti typů. Danielsův test, který sloužil ke kriteriální validizaci, vyplnilo 164, ale do validizace bylo zařazeno jen 142 osob (není jasné, zda to bylo tím, že pouze tito lidé vyplnili oba testy). Pokud bude autorka uvažovat o publikaci výsledků, doporučuji podrobněji referovat o reliabilitě a validitě samotného kritéria - Danielsova testu. Korelace mezi typy zjišťovanými oběma metodami se u jednotlivých typů pohybovala od 0,21 do 0,65 a byla tedy pro všech devět typů signifikantní na hladině nižší než 0,05. Dále byla zjištěna souvislost mezi sebezařazením a autorkou vytvořeným testem, statisticky vyhodnocená pomocí koeficientu kappa a Fisherova testu. V tomto případě však výsledky nebyly příliš uspokojivé. Autorka pochopitelně zvažuje opodstatněnost sebezařazení; faktem ovšem je, že před existencí testů bylo poučené sebezařazení základní metodou určení enneagramového typu. Kromě běžných psychometrických charakteristik dopočítává autorka rovněž senzitivitu a specifitu testu. Pozitivní nálezy vybízejí k zaměření dalšího výzkumu na propracování testu a následné prověřování jednotlivých částí enneagramového výkladu osobnosti, jak připomíná autorka v diskusi i závěru.

Diplomová práce splňuje všechny náležitosti úspěšných diplomových prací a doporučuji ji tedy k obhajobě. Navrhuji hodnotit známkou výborně.

Radvan Bahbouh

Katedra psychologie FF UK